

Sermo 28 recensio expletior

160 Ἡγοῦμαι κάμοι νῦν ἀρμόζειν τὰ τοῦ προφήτου φάσκειν, ὅτι «ἐκαρτέρησα ὡς ἡ τίκτουσα», αἰεὶ ὀρεγόμενος τῆς ἐν σοὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος προκοπῆς, οὐ λόγῳ καὶ σκιαῖς εὐρισκομένης ἀλλ' ἐνεργείᾳ «ἀληθείας» καὶ «δυνάμει θεοῦ» ἐπιτελουμένης κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ δεσπότου ἀπόφασιν, ὅτι ἡ βασιλεία οὐκ «ἐν λόγῳ» «ἀλλ' ἐν» ἔργῳ καὶ «δυνάμει», καὶ πάλιν· «ἡ βασιλεία» «ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν». οἱ μὲν γὰρ ἐν σχήματι τὸν Χριστὸν φιλοσοφοῦσιν, ἄλλοι δὲ καὶ ἐν λόγῳ, ἕτεροι δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, οἱ γὰρ «ἐν δυνάμει θεοῦ» λίαν σπάνιοι. εἰσὶ δὲ οὗτοι, ἐφ' οὓς τὸ «πνεῦμα» τὸ «ἅγιον ἐπελεύσεται» καὶ «δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει». εἰκὸς γὰρ πᾶσαν ψυχὴν ἀποδιδράσκουσιν μὲν τὴν ἐκ τῆς δοθείσης καταδίκης τῆ Εὐᾶ λύπην, μεταδιώκουσαν δὲ τὴν χαρὰν τῆς Μαρίας παρθευθῆναι ἀμώμως καὶ ἀμέμπτως τῷ ἀχράντῳ νυμφίῳ Χριστῷ 162 ὥσπερ γὰρ διὰ τοῦ χοϊκοῦ φρονήματος καὶ τῶν σαρκικῶν παθῶν ἐπιγινώσκομεν ἑαυτοὺς υἱοὺς τῆς Εὐᾶς καὶ τοῦ Ἀδάμ, οὕτως ἡμᾶς χρὴ ἐπιγνῶναι τὴν υἰοθεσίαν διὰ τοῦ ἐπουρανίου φρονήματος καὶ τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ. «ἑαυτοὺς» γὰρ «πειράζετε», «ἑαυτοὺς δοκιμάζετε», «εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει», εἰ «Ἰησοῦς Χριστὸς» οἰκεῖ «ἐν ὑμῖν». εἰ γὰρ φοροῦντες «τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ» ἦσθανόμεθα τῆς ἐνεργείας τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ ῥυπαρῶν λογισμῶν, πόσω μᾶλλον ἡμᾶς χρὴ φορέσαντες «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου» αἰσθάνεσθαι τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀγίου καὶ προσκυνητοῦ πνεύματος. γινωσκέτω οὖν ἡ φρονίμη παρθένος, ὅτι οὕτως ὀφείλει ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὸν Χριστὸν καθάπερ καὶ ἡ Μαρία, καὶ ὡς ἐκείνη ἐν τῇ γαστρὶ, σὺ ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τότε δυνήσῃ συνετῶς ψάλλειν καὶ λέγειν· «διὰ τὸν φόβον σου, κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας». οὕτω καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς εἴρηκεν· ὅτι «ὡς ὅστ' αἰ κυοφοροῦσης» οὕτως «ἡ ὁδὸς τοῦ πνεύματος». εἰ οὖν ἔχεις «τὸν θησαυρὸν τοῦτον» ἐν τῷ ὀστρακίνῳ σου σκεύει, εἰ «ὁ εἰπὼν· ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ἔλαμψεν» ἐν τῇ καρδίᾳ σου «πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως» τοῦ εὐαγγελίου, εἰ «εἰρήνη τοῦ θεοῦ» βραβεύει ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀδιαλείπτως, εἰ διώξας κατείληφας τὴν «εἰρήνην» σὺν τῷ ἀγιασμῷ, εἰ «εἰς τὸν ἔσω» σου «ἄνθρωπον» κατώκησεν ὁ Χριστὸς, εἰ «ὁ πατὴρ» σὺν τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ ἐποίησε «μονὴν» παρὰ σοί, εἰ κατηξιώθης τοῦ μακαρισμοῦ διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ καθαρότητος, εἰ ἐγένου «ναὸς θεοῦ» «καὶ τὸ πνεῦμα» αὐτοῦ ὤκησεν ἐν σοί, εἰ «ἐν πληροφορίᾳ πίστεως» ἐρραντισμένην ἔχεις τὴν καρδίαν «ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς», εἰ «ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης» ἡγίασέν σε ὀλοτελῆ «καὶ ὀλόκληρόν» σου «τὸ πνεῦμα» καὶ τὴν ψυχὴν «καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως», εἰ 164 εἰ παρθένος φρονίμη ἔχουσα τὴν λαμπάδα καὶ τὸ ἔλαιον ἐν τῷ ἀγγεῖῳ, εἰ οἶδας, τί ἐστίν· «αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμένοι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι», εἰ ἐνεδύσω τὸ «ἔνδυμα» τοῦ «γάμου», εἰ τούτων πάντων διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ ἐνεργείας πείραν ἔλαβες, δυνήσῃ ἀξίως νυμφευθῆναι τῷ ἐπουρανίῳ νυμφίῳ, εἰ δὲ μήγε, κἂν ἐγὼ σιωπήσω, «οἱ λίθοι κεκράζονται».

166 Τοιγαροῦν μαρτύρομαι ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ δεσπότου μου καὶ τοῦ προσκυνητοῦ πνεύματος ἀγίου, ὅτι ὥσπερ ἡ ἐπίγειος παρθένος, κἂν δέξηται ἀρραβῶνα, κἂν μετὰ τὸν ἀρραβῶνα δῶρα πολλά, κἂν πάσης τῆς οὐσίας κυριεύσῃ, μὴ τύχη δὲ τῆς σαρκικῆς ἐκείνης κοινωνίας, ξένη ἐστὶ τοῦ ἐπονομασθέντος αὐτῇ ἀνδρὸς οὕτω καὶ ἡ Χριστῷ παρθευομένη ψυχὴ, κἂν δέξηται ἀρραβῶνα διὰ τοῦ βαπτίσματος («ἀρραβῶν» γὰρ ἐστὶ τέλειος «τῆς» μελλούσης «κληρονομίας» τὸ βάπτισμα) καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα εὐθὺς δέξηται δόματα πολλά, λόγου ἢ ἐρμηνείας ἢ ἰάσεως ἢ τινὸς ἄλλου χαρίσματος, μὴ καταξιωθῆ δὲ τῆς συναφείας τοῦ ἀφθάρτου νυμφίου, ξένη αὐτῷ τυγχάνει. τὸ χρίσμα γὰρ τῆς «ἀγαλλιάσεως» καὶ τὸ «ἔνδυμα» τοῦ «γάμου» οὐκ ἐν χαρίσμασιν ἐπιγινώσκειται, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ υἰοθεσίᾳ ἐν ἧ ἡ

ἄτρεπτος ἀγάπη. ἔχουσα οὖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ βαπτίσματος τὸ μὲν «τάλαντον» τέλειον ἔχεις, μὴ ἐπεργασαμένη δὲ ἀτελής ἔση, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ στερηθήσῃ αὐτοῦ. μὴ τοίνυν λογίζου ψωμίσατά σου «τὰ ὑπάρχοντα» εἶναί τι. εἰ δὲ καὶ λόγον ἔχεις λαλοῦσα «ταῖς γλώσσαις τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων», μὴ ἐπαίρου· οὐδέπω γὰρ «τὸ τέλειον» εἴληφας. ἐὰν δὲ καὶ «ἐρμηνεῖαν» ἔχῃς, μὴ ἐναπομείνης. εἰ δὲ καὶ «πᾶσαν τὴν πίστιν» κέκτησαι, ἐλθὲ ἐπὶ τὴν «ἀγάπην» τὴν μὴ συγχωροῦσάν σοι πεσεῖν. «ἡ» γὰρ «ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει», ἄτρεπτος γὰρ οὕσα ἀπαθεῖς καὶ ἀσαλεύτους ἐργάζεται τοὺς αὐτὴν ποθήσαντας. οὐκοῦν τὰ χαρίσματα οἰκονομίας ἔνεκεν ἐπιτελεῖται κατὰ τὴν διαίρεσιν τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως τοῖς ἔτι νηπίοις καὶ ἀτελέσιν, ἡ δὲ ἀγάπη (ὡς προεῖπον) ἀπαθεῖς καὶ ἀτρέπτους τοὺς καταξιωθέντας αὐτῆς καθίστησιν, «θεὸς» γὰρ ἔστιν, ὡς ἐν ταῖς καθολικαῖς μεμαθήκαμεν. πᾶσα οὖν ψυχὴ ἐνεργουμένη ὑπὸ λογισμῶν ῥυπαρῶν καὶ ἐνθυμήσεων πονηρῶν οὐ Χριστῷ παρθενεύεται, μοιχεύεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. ἡ δὲ καθαρῶς ἐπιθυμήσασα παραστῆναι τῷ κυρίῳ ἐν ἀγνότητι καρδίας διάγει, καθὼς φησιν ὁ νυμφαγωγός· «ἡρμωσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξ167 ηπάτησεν Εὐάν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρή τὰ νοήματα ὑμῶν». ὅσων οὖν τὰ νοήματα φθείρεται, ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς τοῦ διαβόλου φθορᾶς εἰσι καὶ οὐκ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς τοῦ σωτῆρος ἀφθαρσίας· «τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος» ἢ «τίς συγκατάθεσις ναῶ θεοῦ μετὰ εἰδώλων»; ὥστε πιστεύσωμεν τούτοις, ἵνα καὶ ἀψευδῶς ἀναγινώσκωμεν· «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». ἐν οἷς γὰρ Χριστὸς οὐκ ἐνοικεῖ, νεκροὶ ὑπάρχοντες οὐκ αἰνοῦσι γνησίως τὸν θεόν, ἐπειδὴ ἐν τῷ προφήτῃ· «οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε, κύριε». βασιλευσάτω τοίνυν «ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ» ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. κτησώμεθα ἐν ἑαυτοῖς «πνεῦμα Χριστοῦ», ἵνα ὦμεν αὐτοῦ· «εἴ τις» γὰρ φησι «πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ». ἐξολοθρεύσωμεν τὰ ἐν ἡμῖν ἔθνη· εἴπωμεν τῷ θεῷ «διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα», «ἄστραψον ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖς αὐτούς», ἑαυτῶν γὰρ κατηγοροῦμεν οὐ τῶν Ἰσραηλιτῶν, λέγοντες· «οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη, ἃ εἶπε κύριος αὐτοῖς». ἑαυτῶν κατηγοροῦμεν, οὐ τῶν εἰδώλων· «ῶτα» γὰρ ἔχομεν καὶ οὐκ ἀκούομεν, «ὀφθαλμοὺς» ἔχομεν καὶ οὐ βλέπομεν, οὐδὲ γὰρ ἔστι πνεῦμα ἐν ἡμῖν.

Ὡστε εὐξώμεθα «πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς» τῆς διανοίας ἡμῶν γενέσθαι, ἵνα γνῶμεν τί ἐστίν· «ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσιά σου ἐκ τοῦ νόμου σου». βοήσωμεν ἐκ καρδίας «ράββουνί», ἵνα ἀναβλέψωμεν. ὁ ἀναβλέπων εἰ καὶ «ἐν σαρκί» ἐστίν «οὐ κατὰ σάρκα» στρατεύεται· «τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας» αὐτοῦ «οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ». ἐπάρωμεν «χεῖρας ὀσίους» ἐν προσευχαῖς ἀπαραλείπτως «χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν». γενώμεθα συμφυλέται τοῦ κυρίου τοῦ ἀνατείλαντος ἐκ τῆς φυλῆς «Ἰούδα». ἰουδαίωμεν ἐν τῷ κρυπτῷ· «οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος», «ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ», ὁ διὰ τῆς ἀργίας τῶν ματαίων λογισμῶν καὶ ῥυπαρῶν ἐννοιῶν σαββατίζων πάντοτε καὶ περιτομὴν δεξάμενος ἐν τῷ ἔσω αὐτοῦ ἀνθρώπῳ. 168 τοιγαροῦν περιτέμωμεν τὴν ἀκάθαρτον ἀκροβυστίαν τῆς «καρδίας» τὸ περιττὸν τοῦ νοὸς ἐκτεμόντες, ὅπερ ἔστι «τὸ κέντρον τοῦ θανάτου ἢ ἁμαρτία» ἢ παρασπαρεῖσα διὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ παρακοῇ. δεξώμεθα ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὸν ἐν πνεύματι θεοῦ νόμον, ὃν ἐπηγγείλατο λέγων· «διδούς νόμους μου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἐπιγράψω αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς διανοίαις αὐτῶν» καὶ παρὰ τοῦ Δαβὶδ· «ὁ νόμος τοῦ θεοῦ ἐν καρδίαις αὐτῶν, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτῶν». εἰ οὖν βούλει μὴ ὑποσκελιζέσθαι, δέξαι τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ τοῦ θεοῦ νόμον, τὸν διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ εἰς ἀπάθειάν σε καθιστώντα. ταῦτά ἐστι τὰ

ἡμέτερα, μᾶλλον δὲ τὰ τοῦ θεοῦ, νοῦν μὲν ἔχοντα ἀληθῆ, λέξιν δὲ ἀπλήν. τούτων καταξιοθέντες εὐχόμεθα «νοῦν Χριστοῦ» ἔχειν καὶ «ἐν καινότητι ζωῆς» περιπατεῖν, μὴ ἄλλα ἐν τῇ καρδίᾳ δεικνύντες ἕτερα δὲ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. μισητὸν γὰρ παρὰ θεῶ τὸ ψευδὲς καὶ δολερὸν ἦθος. διὸ καὶ ὁ κύριος σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ὑπέδειξε «τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον» ἔνδοθεν «ἐκ τῆς καρδίας» ἐκπορεύεσθαι, καὶ πάλιν τὸν Φαρισαῖον κατακρίνων, μᾶλλον δὲ ἕκαστον ἡμῶν, ὡς τυφλὸν ὄντα κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον μυστηρίων θείων, φησίν· «Φαρισαῖε τυφλέ, τὸ ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου πλῦνον, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἔξωθεν καθαρὸν». ὁ γὰρ ἐπὶ τὴν ἄκραν λαμπρότητα τῶν ἐντὸς τὴν σπουδὴν θέμενος, τουτέστι περὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν διὰ παντὸς ἀσχολούμενος, καὶ τὸν ἔξω συνεκπλύνει δηλαδὴ. παρακαλῶ οὖν μὴ ἐναπομείνωμεν τοῖς ἔξωθεν ἥθεσι καὶ σχήμασιν, «ναὸς θεοῦ» καθαρὸς γενώμεθα, ἀκούσωμεν τοῦ παραινούντος ἡμῖν· «ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἀμώμητα»· ἄμωμος γὰρ ἐστὶν ὁ μὴ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργαζόμενος, ὁ μὴ ἔχων «σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων», ὁ εἰδὼς τί ἐστὶ· «πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν» καὶ οὐκ ἔξωθεν, ὁ ἀψευδῶς λέγων· «ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου», ὁ σημειωθείς ὑπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, μᾶλλον δὲ ὁ ἐνεργηθεὶς, ὁ ἀγωνιζόμενος φθάσαι «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», ὁ τὴν παρ' ἀνθρώποις εὐδοκίαν ἀποφεύγων, μεταδιώκων δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ δόξαν τὴν ἐνεργοῦσαν τῇ καθαρᾷ καρδίᾳ. ὡς περὶ γὰρ ἐνεργεῖ τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ ἡλίου τούτου ταῖς σαρκικαῖς ὄψεσιν, οὕτως ἐνεργεῖ ἡ δόξα τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῖς κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον καθαροῖς ὄμμασιν ὥστε ὁ σπουδάζων διὰ τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἔξω ἀνθρώπου καὶ τῆς ματαίας αὐτοῦ δυνάμεως δικαιωθῆναι τοιοῦτός ἐστιν ὡς ὁ «ζῆλον θεοῦ» ἔχων «ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» ὡς ὁ ὀφείλων εἶναι διδάσκαλος κατὰ «τὸν χρόνον» καὶ «πάλιν» χρήζων διδαχῆς, ὡς ὁ «στερεᾶς τροφῆς» καταξιοῦσθαι ὀφείλων, μετέχων δὲ «γάλακτος», ὡς ὁ ἀρξάμενος «πνεύματι, νῦν» δὲ «σαρκὶ» ἐπιτελῶν. γινωσκέτω τοίνυν ὁ τοιοῦτος, ὅτι «πᾶσα ἡ» τοῦ ἔξω ἀνθρώπου «δικαιοσύνη» «ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης» ἐλογίσθη παρὰ τῷ προφήτῃ καὶ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ δὲ «σκύβαλα».

Ἡμῖν δὲ γένοιτο τῇ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνη ὑποταγῆναι τῇ ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ ἐπιτελουμένῃ, ἐν ᾧ τὸ τοῦ Χριστοῦ βῆμα ἅμα τῷ ἀχράντῳ ἁγιαστηρίῳ ἔστηκεν. «τούτου» γὰρ ἐστὶ «κόπος ἐνώπιόν μου» (φησίν) «ἕως εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ», ὅπως «τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως» καυχῆσθαι «ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ» τοῦ λυτρουμένου ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ καθαρίζοντος τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ «νεκρῶν ἔργων», ἵνα «τῷ πνεύματι» τοῦ θεοῦ λατρεύσωμεν καὶ μὴ «ἐν σαρκὶ» ὧμεν «πεποηθότες», ἵνα γνῶμεν τί προσκυνοῦμεν κατὰ τὸν εἰπόντα· «ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν». τούτων γὰρ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός, ἐπειδὴ «κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν», οὐχ ἕτερόν τι φρονούντες ἢ ὅτι «καλὸν τὴν καρδίαν χάριτι βεβαιοῦσθαι» καὶ «μὴ διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις» παραφέρεσθαι. εὐχόμεθα δὲ ῥυσθῆναι σε τῆς παρὰ ἀνθρώπων εὐδοξίας τῆς ὡς ἔοικε πανούργως καὶ σοφῶς παγιδευούσης, μὴ κτήσασθαι τὴν ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως κυβέρνησιν, ἵνα μήτε τῷ φαυλισμῷ τῶν ἀνθρώπων ποτὲ ἠττηθῆς, μήτε πάλιν τῷ μακαρισμῷ ἐπαρθῆς. πείσθητι τῷ ὀδηγοῦντί σε «εἰς πᾶσαν» αὐτοῦ «τὴν ἀλήθειαν». κοινωνησάτω 170 ἡ ψυχὴ σου τῷ Χριστῷ, ὡς κοινωνεῖ νύμφη νυμφίῳ· «τὸ» γὰρ «μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν» ἄμωμον ψυχὴν· οὐδεὶς γὰρ ἀπογράφεται ἐν τῇ «ἐκκλησίᾳ» τῶν «ἐν οὐρανοῖς πρωτοτόκων» εἰ μὴ ἡ ἄμωμος ψυχὴ, καὶ οὐδεὶς «στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ».